

(tj. figure oz. nabor figur kot reprezentativen način ubesedovanja glede na vrsto govorniškega sloga). Namesto naštevanja dolgega seznama t. i. tropov in figur (ena od alternativ je tudi delitev na besedne in miselne figure), ki jih običajno srečamo v retoričnih in literarnih priročnikih, *učinke ukraševanja* raje ponazorimo s pomočjo funkcionalne delitve figur na štiri kategorije sprememb (lat. *quadripartita ratio*), ki izhajajo iz Kvintilijanovega opisa neobičajne rabe besed (ali besednih zvez): 1.) *dodajanje* (lat. *adiectio*) – kadar izbrani enoti (tj. besedi ali besedni zvezi) dodamo enega ali več novih elementov, ki pred tem niso bili njen sestavni del; 2.) *odvzemanje* (lat. *detractio*) – kadar izbrani enoti odvzamemo enega ali več obstoječih delov; 3.) *premeščanje* (lat. *transmutatio*) – kadar znotraj izbrane enote zamenjamo položaj katerega od njenih sestavnih delov; 4.) in *nadomeščanje* (lat. *immutatio*) – kadar v izbrani enoti nadomestimo enega ali več delov z novimi elementi, ki pred tem niso bili njen sestavni del.⁷⁰ V najširšem smislu jih lahko razumemo kot strategije ubesedovanja, ki spreminjajo diskurz na različnih jezikovnih ravneh (tj. na ravni posameznih besednih oblik, stavkov, odstavkov, celih besedil in govorov).⁷¹ Za ponazoritev si s pomočjo štirih kategorij oglejmo možne transformacije že obravnavanega besedila o nepravilnih glagolih in njegove »retorične« učinke. Izvirno besedilo iz primera (1) bo naše izhodišče, za potrebe prikaza delovanja kategorij sprememb bomo transformacije izvedli ločeno, to je za vsako kategorijo posebej, in sicer najprej v:

a) obliki prikaza *postopka prebeseditve izvirnega besedila*, s posebej ločenimi posameznimi enotami besedila (a), b), c), d), ...) in kjer so vse spremembe poudarjene ležeče, ter

70 Delitev figur na štiri skupine je sicer poznejša, a izhaja iz Kvintilijanovega opisa neobičajne rabe besed ali besednih zvez, t. i. *barbarizmov* (oblikoslovnih napak) in *solecizmov* (skladenjskih napak). Po tej logiki predstavljajo odmik od neke osnovne, izhodiščne, neukrašene govornice tudi vse figure ali ukrasi (Quint., *Inst.* 1.5.5; 1.5.38-41).

71 Eno najmonumentalnejših del o retoričnih figurah je še vedno *Handbook of Literary Rhetoric: A Foundation for Literary Study* nemškega romanista Heinricha Lausberga (1998). V spletni obliki je pregleden in prosto dostopen katalog figur s primeri rabe mogoče najti tudi na portalu *Silva Rhetoricae* (<http://rhetoric.byu.edu>). V slovenščini je še vedno zelo uporabno delo *Mala literarna teorija* Matjaža Kmecla (1995), ki figure sicer primarno obravnava v literarnem kontekstu, a v opisih izpostavlja tudi njihovo funkcionalno (komunikacijsko) vlogo. V navezavi na Kvintilijanov sistem delitve figur je uporaben tudi retorični priročnik *Retorične figure* (Smolej in Hriberšek, 2006), ki se naslanja ne le na njegovo delitev figur na štiri vrste, temveč pri opisih izhaja tudi iz njegovih definicij in primerov.